

BRZY

MORRIS
GLEITZMAN

Přeložila Barbora Punge Puchalská

ARGO

MORRIS GLEITZMAN

BRZY

Z anglického originálu *Soon*,
vydaného nakladatelstvím Penguin Group roku 2015,
přeložila Barbora Punge Puchalská.

Ilustrace na obálce Matúš Szalontai.

Graficky upravil Libor Batrla.

Redigovala Šárka Krejčová.

Korektorka Ludmila Böhmová.

Odpovědná redaktorka Alena Pokorná.

Technická redaktorka Alexandra Švolíková.

Vydalo nakladatelství Argo,

Milíčova 13, 130 00 Praha 3,

argo@argo.cz, www.argo.cz,

roku 2020 jako svou 4423. publikaci.

Vytiskla tiskárna CPI Moravia Books s. r. o.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-3320-2

Aktuality o našich knihách pro děti a mládež můžete sledovat na
www.facebook.com/mensiArgo

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387

e-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví www.kosmas.cz

Brzy bude svět, doufám, bezpečné a radostné místo.

Dnes ráno to ale neplatí.

Třeba tamhle, na střeše vedlejšího činžáku.

Jsou dva? Nebo tři? Nevidím je, protože máme okna zakrytá pytlovinou, ale slyším jejich hlasy.

Snažím se mluvit co nejtišeji.

„Gabrieku,“ špitnu nervózně. „Probud' se.“

Gabriel něco zamumlá, ale spí dál.

Kéž bych ho nemusel budit. Až uslyší, co právě slyším já, jeho ubohý opotřebovaný srdeční sval dočista ochabne.

Ten můj pracuje jako písty motoru rachotícího nacistického bombardéru.

Znáte to, jak skončí válka a vy si pořádně vydechnete, protože jste přežili a všechno bude lepší, snažíte se vést normální každodenní život, jenomže nic není lepší, protože celé město je v troskách a lidé mají hlad, a tak ležíte na podlaze ve druhém patře, ani se nehnete, a modlíte se, aby se vám nikdo nenaboural do tajného úkrytu, nezabral ho a nezabil vás, i když to prostě vypadá, že se k tomu schyluje?

Přesně tohle se teď děje Gabriečkovi a mně.

Vyklouznou z postele a přihrčený se přihradu k oknu. Odhrnu pytlou, očistím si brýle a vykouknou přes popraskané tabulky skla na vedlejší střechnu.

Rozednívá se, je šero, ale stejně je vidím.

Jsou tři.

Ještě si nás nevšimli. Ještě nás nemají na mušce a ne-usilují nám o život. Ale každou chvíli by mohli. Až uvidí naše zelí a petržel, neudrží se.

Přesně to jsme si s Gabriečkem říkali, když jsme tohle místo objevili. Je dokonalé až na jednu věc. Střechnu vedlejšího domu. Jediné místo, odkud nás může být vidět. Ale samotná vedlejší budova je tak rozbořená, že jsme si mysleli, že se nahoru nikdo nedostane.

Těmhle se to podařilo.

Určitě jsou zoufalí.

Vím, jak se cítí. Musíme sebou s Gabriečkem hodit, abychom se zachránili.

Přihradu se zpátky k jeho posteli.

„Gabriečku,“ řeknu hlasitěji. „Vstávej.“

Zatímco s ním třesu, rozhlížím se po úkrytu a snažím se rozhodnout, co zvládneme vzít s sebou.

Ropné barely se zeleninovými záhony jsou příliš těžké. Dříví na otop je pořád ještě spíš nábytek, neměli jsme čas ho roztřískat. Nakládání zelí? Gabriečkovu destilační soupravu k výrobě vodky? Moji lékařskou knihovnu? Naštěstí jsou v ní jen dvě knihy.

Gabrieček se posadí.

„Co se děje?“ zamumlá ospale.

Má strašně tvrdý spánek. Lidé, kteří holdují alkoholu, bývají tvrdí spáči.

„Vedle na střeše,“ vyhrknu, „jsou tři dospělí.“

Rychle běžím k oknu, abych zjistil, jestli mají namířeno k nám.

To je zvláštní. Něco mi na těch lidech nehraje. To, jak stojí. Nevypadají jako nemilosrdní násilníci a rabovači. Vypadají vyděšeně. Jako uprchlíci.

Pak zahlédnu něco dalšího.

Za zády těch lidí se plíží několik mužů, schovávají se mezi rozbitými střešními trámy a zřícenými komíny.

Jsou ozbrojení.

Ti lidé o nich ještě nevědí.

Najednou vím, co jsou ti tři a jejich pronásledovatelé zač. Zabouchám na okno a zakřičím.

„Pozor!“

Stihnu to jen jednou a ani nestačím otevřít okno, abych je varoval, protože Gabriekova ospalost je tatam, vrhne se na mě a oba se svalíme na podlahu.

„Felixi,“ sykne. „Zbláznil ses?“

Hlasitý křik se tady považuje za vážné porušení bezpečnosti.

„Promiň,“ omluvím se.

Ale části mého já to líto není. Válka skončila. Tohle má být doba míru. V době míru by se nemělo střílet do lidí.

Příliš pozdě.

Prázdnými troskami budov se rozlehnou výstřely.

Vytáhnu se na kolena a uvidím, jak ozbrojenci shazují těla dolů na ulici.

Ach ne.

Gabriek mě stáhne zpátky na podlahu.

„Kolikrát ti to mám opakovat,“ zavrčí. „Jedno jednoduché pravidlo. Zůstat zticha a držet se při zemi.“

Gabriek si v jednoduchých pravidlech libuje. Většinou je dodržuju, protože je tak hodný a velkorysý a je mu dvaadvacet, kdežto mně teprve třináct, takže on ví, jak nám zajistit bezpečí.

Ale já vím taky své.

Vím přesně, co jsou ti zabijáčtí gauneři zač. Nemusím ani vidět odznaky na jejich kožených bundách.

Polsko Polákům, je na nich napsáno.

„My ty sobecké grázly nezajímáme,“ řeknu Gabriekovi. „Jdou jen po těch, kteří nejsou Poláci.“

Gabriek se na mě tázavě podívá.

„Jsme tu v teple,“ namítne, „jsme v suchu a máme co jíst. To zajímá každého. Takže nechceme, aby se o tomhle místě někdo dozvěděl, zvláště ne chladnokrevní zabijáci.“

Gabriek má pravdu. Ale stejně mi to nezabrání v tom, abych dál litoval, že jsem těm ubohým mrtvým lidem ležícím na ulici nemohl pomoci. Popravili je jen proto, že se po skončení války nacházeli ve špatné zemi.

„Někdo by jistým odporným hlístům měl vysvětlit, že je po válce,“ zamumlám. „Říct jim, aby přestali zabíjet a zkusili se trochu podělit.“

„Poslouchej mě,“ spustí Gabriek s ústy velice blízko mého ucha. I mého nosu, čehož by se měl člověk, který pije hodně zelné vodky, vyvarovat.

„Poslouchám,“ ujistím ho a kousek se odsunu.

„Chceš změnit svět,“ pokračuje Gabriek. „To je ve tvém věku přirozené. Ale jen snílci se pokoušejí změnit svět, když je v tomhle stavu. Rozumní lidé vědí, že se nanejvýš můžeme postarat sami o sebe.“

Neodmlouvám.

Vím, jaké máme štěstí, že jsme tak dlouho přežili. Jaké mám štěstí, že mi Gabriek poskytuje dobrou ochranu.

„Jak poznáš rozumného člověka?“ zeptá se mě.

Vzdychnu si. Tuhle otázku mi Gabriek pokládá aspoň jednou denně.

„Podle toho, že je naživu,“ dodá. „Rozumní lidé zůstanou naživu, protože se nepletou druhým do života a zbytečně neriskují.“

Držím jazyk za zuby. Zčásti proto, že přesně to rozumní lidé dělají, když leží na podlaze, jež je neustále posetá krysími hovínky nehledě na to, jak často ji zametáte. Ale hlavně proto, že Gabriek by nechtěl slyšet, co se mi honí hlavou.

Myslím na všechny, kteří se připletli do života mně. Kteří kvůli mně riskovali.

Barney, Genia, Zelda a další.

Fajn, Gabriek má pravdu. Nejsou tady. Ani tady být nemůžou. Jsou mrtví.

Ale já tu díky nim jsem a nejlepší způsob, jak jim můžu poděkovat, je být jako oni.

Brzy se lidé, doufám, nebudou muset plížit každé ráno z domova tak, jako to právě dělám já.

Nervózní.

Plní obav.

Ve strachu, že je někdo uvidí.

Vystrčím hlavu na ulici a rozhlédnu se na obě strany, jak mě to naučil Gabriel.

Dobře. Prší. Venku moc lidí není. Nezní střelba.

Zatím.

Než vyklouznu ven, napnu uši a snažím se zaslechnout, jestli Gabriel o dvě patra výš chrápe. Nic neslyším, ale vím, že chrápe. I to je dobré. Mám vycvičený sluch od partyzánů, takže když ho neslyším já, pak ho neslyší nikdo.

Rychle vyrazím s kapucí na hlavě a sklopenou hlavou přes hromady sutí a nezastavím, dokud se nedostanu do boční uličky.

Mám boční uličky rád. Jsou úzké, tajné a dají se v nich najít zajímavé věci. Trošku sice zapáchají kvůli mrtvolám, které po válce zůstaly pod sutinami, ale ve městě se

prostřednictvím bočních uliček dostanete kamkoliv, pokud nejsou zatarasené kusy budov nebo zřícených letadel.

A většinou se vám to podaří, aniž by vás někdo viděl. Po městě je lepší pohybovat se nepozorovaně, jestli to jde. Je to bezpečnější a zmenšuje se tím možnost, že vás někdo zabije.

Někteří se o to pořád pokoušejí.

Gabriel by se mě rozhodně pokusil zabít, kdyby věděl, kam mám namířeno.

„Promiňte,“ oslovím starší ženu. „Můžu vám s tím pomoci?“

Sedí zhroutená na obrubníku a vzlyká. Dav, který se kolem nás valí po náměstí, si ženy nevšímá. Jeden z prstů jí odstává v divném úhlu, což musí být z lékařského hlediska velice bolestivé.

Tohle náměstí je válečná zóna. Je to stejné pokaždé, když se rozdává jídlo.

Jednoho by napadlo, že zkušené mezinárodní charitativní organizace, zajišťující potravinovou pomoc, musí vědět, že při rozdávání jídla se strhnou mezi tisícovkami hladových lidí bitky a nepokoje.

Starší žena si mě podezíravě změří usazenými očima.

Chápu proč. Druhou rukou pod kabátem pevně svírá bochník chleba.

„To je v pořádku,“ dodám, přidřepnu k ní a jemně se dotknu její paže. „Jsem lékař.“

Což není tak úplně pravda. Bude trvat léta, než se stanu lékařem. Ale říct to musím. Běžní občané se nemůžou jen tak svévolně pouštět do lékařských zákroků.

Vyndám z lékařské brašny, kterou nosím schovanou pod kabátem, kousek dřívka. Brašna je ve skutečnosti jen starý pytel od mouky, ale nic lepšího nemám.

Pokleknou před ženu a vložím jí dřívko do úst.

„Skousněte,“ řeknu. „Je vyvařený.“

Zhluboka se nadechnu, abych zklidnil svoje ruce. Tento zákrok jsem zatím prováděl jen jednou a nebyl jsem na to sám. Pacienta přidržovali dva partyzáni.

Trhnutím vrátím ženě prst zpátky na místo.

Zařve bolestí. Dřívko jí vylétne z úst a trefí mě do hlavy.

„Promiňte,“ řeknu.

Drží si zraněný prst a naříká.

„Ukažte, dám vám to do dlahy,“ dodám. „Tak to aspoň nebude tolik bolet.“

Žena mě kopne mezi nohy. Bolestí se svalím na dlažbu.

Já jsem ti to říkal, prohlásil by nejspíš Gabriel. Ale to je mi fuk. Když se chcete stát lékařem, vezmete zavděk jakoukoliv praxí.

„Ale, ale,“ řekne nějaký hlas. „Budte poslušná pacientka. Pan doktor se vám jen snaží pomoci.“

Zvednu hlavu. Mám slzy v očích a nepoznám, kdo mluví. Párkrát zamrčkám, abych viděl.

Je to dívka. O něco starší než já a má na sobě ušmudlaný růžový kabát. Drží ženě u hlavy cosi černého.

Znovu zamrkám.

V ruce drží zbraň.

Starší žena je ztuhlá strachy.

„Teď jí můžeš připevnit tu dlahu,“ oznámí mi dívka.

Třesou se mi ruce, když z lékařské brašny vyndám další dvě dřívka a obvaz. Vložím ženě prst do dlahy a pevně ji stáhnou obvazem.

Je velice statečná. Nevydá ani hlásku. Myslím, že je v šoku.

„A je to,“ oznámí dívka a svěsí zbraň. „Ještě zbývá zaplatit.“

Sáhne ženě do kabátu a vytáhne bochník chleba. Žena nic neříká ani se dívku nesnaží zastavit. Jen upřeně hledí na zbraň. Ani já nic neříkám a nesnažím se ji zastavit. Taky hledím na zbraň.

Teď je totiž namířená na mě.

„Tohle není žádná pohádka,“ řekne dívka.

„Prosím?“ nechápu.

„Bylo nebylo,“ pokračuje, „lidé byli laskaví a štědrí. Celičský den. Ale to se změnilo.“

Pořád nerozumím.

„Píše se rok 1945,“ pokračuje. „Jestli se takhle budeš chovat dál, prokazovat laskavosti zdarma, budeš ostatní připravovat o živobytí. Pokračuj v tom, doktore, a tvůj pohádkový příběh bude mít z lékařského hlediska velice smutný konec.“

Poklepe mi hlavní pistole na hlavu.

„Rozumíš?“

Přikývnu. Podle ní tím, že pomáhám lidem se zdravotními problémy, připravuju jiné lidi o obživu.

Ale koho? Výrobce dlah? Funebráky? Ty, co za peníze amputují lidem prsty?

Tuhle dívku?

Neptám se.

Dívka si zastrčí pistoli do kapsy kabátu a odkráčí s chlebem pod paží do davu.

Já a starší žena si vyměníme pohled.

„Promiňte,“ omluvím se.

Žena se zamračí a odejde. Tváří se, jako by litovala toho, že mě nenakopla silněji.

Asi jsem se nezachoval jako moc dobrý lékař. V jedné z mých lékařských příruček se píše, že by se lékař měl snažit, aby se pacient uvolnil a cítil se v bezpečí. Myslím, že moje pacientka se moc uvolněně a v bezpečí necítila, dokonce ani před tím, než se objevila dívka s pistolí.

Obrátím se k odchodu.

Dav na náměstí začíná řídnout. Lidé s jídlem prchají pryč. Lidé bez jídla se je snaží zastavit. To ale nefunguje, protože většina lidí s jídlem je větší a silnější.

Přesně tak to teď na světě chodí.

Myslím na Zeldu. Kdyby před třemi lety neumřela, byla by jako tahle dívka? Neurvalá, hrubá a nenasytná?

Myslím, že ne.

Zeldě bylo teprve šest let, ale měli byste vidět její milující srdce. Víím, co by Zeldy řekla.